

Sygn. akt V CK 620/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie

SSN Jan Górowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Sychowicz

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa "S.(...)" Spółki z o. o. w W. Oddział w R.

przeciwko Wojewódzkiemu Szpitalowi Specjalistycznemu w L.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 19 maja 2005 r., kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 czerwca 2004 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala kasację.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 9 stycznia 2004 r. Sąd Rejonowy w L. zasądził od pozwanego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L. na rzecz S. (...) Sp. z o. o. kwotę 10 836,50 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 4 349,18 zł od dnia 27 września 2002 r., od kwoty 3 215,92 zł od dnia 12 lipca 2002 r. i od kwoty 3 271 zł od dnia 21 maja 2002 r do dnia zapłaty.

Sąd ustalił, że w 2002 r. Szpital Chirurgiczny w L. zakupił u powodowej spółki środki farmaceutyczne na łączną kwotę dochodzoną pozwem, za które nie uiścił

należności. Pismem z dnia 2 września 2002 r. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w L. poinformował stronę powodową o jego utworzeniu przez połączenie Wojewódzkiego Szpitala im. (...) i Szpitala Chirurgicznego w L. W dniu 13 lipca 2002 r. Sejmik Województwa X. podjął uchwałę nr (...) o utworzeniu z dniem 1 września 2002 r. Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L. przez połączenie Wojewódzkiego Szpitala im. (...) w L. i Szpitala Chirurgicznego w L. Utworzony Szpital przejął mienie ruchome i nieruchomości należące w dniu 31 sierpnia 2002 r. do Wojewódzkiego Szpitala (...) i Szpitala Chirurgicznego w L.

W dniu 30 sierpnia 2002 r. Sejmik Województwa X. podjął uchwałę nr XLVIII/900/2002 w sprawie uzupełnienia uchwały z dnia 13 lipca 2002 r. przez dodanie § 4 ust. 3 o treści: zobowiązania i należności Wojewódzkiego Szpitala im. (...) i Szpitala Chirurgicznego w L. na dzień 31 sierpnia 2002 r. przejmuje Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w L. W dniu 24 września 2002 r. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w L. wpisany został do rejestru zakładów opieki zdrowotnej prowadzonego przez Wojewodę X. Postanowieniem z dnia 9 czerwca 2003 r. Sąd Rejonowy w W. IX Wydział Gospodarczy wpisał do Krajowego Rejestru Sądowego Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w L. Postanowienie to zostało zaskarżone przez Ogólnopolski Związek Zawodowy Pielęgniarek i Położnych Zakładową Organizację Związkową. Postanowieniem z dnia 11 czerwca 2003 r. Sąd ten wykreślił Wojewódzki Szpital im. (...) oraz Szpital Chirurgiczny w L. z Krajowego Rejestru Sądowego, w związku z ich połączeniem i utworzeniem nowego podmiotu Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L. Na postanowienia te skargi wniósł uczestnik postępowania Ogólnopolski Związek Zawodowy Pielęgniarek i Położnych – Zakładowa Organizacja Związkowa. Zostały one odrzucone postanowieniem z dnia 14 listopada 2003 r., które w chwili wyrokowania nie było prawomocne.

Sąd Rejonowy ocenił, że w sprawie był legitymowany biernie Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w L., gdyż przejął on zobowiązania Szpitala Chirurgicznego w L. wraz z mieniem ruchomym i nieruchomym na podstawie uchwały organu założycielskiego z dnia 30 sierpnia 2002 r., tj. Sejmiku Województwa X. (art. 36 i 38 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r., o zakładach opieki zdrowotnej, Dz. U. Nr 91, poz. 408 ze zm. – dalej „ustawy”). Wyraził pogląd, że postanowienie z dnia 9 czerwca 2003 r. o wpisaniu do Krajowego Rejestru Sądowego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L. jako postanowienie co do istoty sprawy, choć nieprawomocne, było skuteczne i wykonalne z chwilą jego wydania (art. 694⁵ § 2 k.p.c.).

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany. Została ona oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 24 czerwca 2004 r. Sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego i podzielił jego argumentację prawą. Wyraził pogląd, że dopuszczalne jest przeniesienie zobowiązań na inny podmiot bez konieczności podjęcia uchwały o likwidacji zakładu opieki zdrowotnej, skoro właściwy organ administracji rządowej w drodze rozporządzenia, albo właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, w drodze uchwały nie tylko może tworzyć bądź likwidować publiczny zakład opieki zdrowotnej, ale może także dokonać jego przekształcenia. Według Sądu drugiej instancji art. 36 ustawy dawał podstawę do utworzenia Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L., a art. 60 ust 4b pkt 4 ustawy upoważniał Sejmik Województwa X. do wskazania tego Szpitala jako podmiotu, na który przeszły prawa i obowiązki dwóch połączonych szpitali. Jeżeli bowiem organ założycielski może wskazać w uchwale o likwidacji zakładu podmiot, który przejmie jego prawa i obowiązki, to nie ma podstaw do przyjęcia, by takiego samego uprawnienia organ założycielski nie miał w wypadku podejmowania uchwały o połączeniu (przekształceniu) publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Pozwany Szpital Specjalistyczny w L. w kasacji opartej na naruszeniu prawa materialnego a to art. 36, 38, 53a ustawy i art. 519 k.c. oraz rażącym naruszeniu przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, a to art. 694⁵ § 2 k.p.c. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, względnie o jego zmianę przez oddalenie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut procesowy dotyczył niewłaściwego zastosowania art. 694⁵ § 2 in fine k.p.c. przez nie odniesienie się przez Sąd drugiej instancji do faktu, że postanowienie o wykreśleniu z rejestru sądowego Wojewódzkiego Szpitala im (...) w L. w toku postępowania nie było prawomocne, a więc nie było skuteczne. Stąd też, w ocenie skarżącego, nie zachodziły podstawy do przyjęcia, że wygasła odpowiedzialność wykreślonego podmiotu z tytułu zaciągniętych przez niego zobowiązań i uznania, że przeszły one na wpisany w rejestrze także nieprawomocnie Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w L.

Tak wyartykułowany zarzut nie mógł zostać uwzględniony już z tego względu, że dotyczył szpitala, który nie był dłużnikiem powodowej spółki. Przedmiotem dochodzonego roszczenia były bowiem należności za zakupione u powoda środki farmaceutyczne przez Szpital Chirurgiczny w L., a nie Szpital im (...) w L. W związku z

tym należy podkreślić, że Sąd Najwyższy działając jako sąd kasacyjny nie jest uprawniony do samodzielnego dokonywania konkretyzacji zarzutów kasacyjnych, czy też ich uzupełnienia bądź zmiany. Postępowanie takie byłoby nieuprawnione, gdyż mogłoby nawet być niezgodne z intencjami strony wnoszącej kasację.

Na marginesie można jednak zauważyć, że interpretacji art. 694⁵ § 2 k.p.c. należy dokonać z uwzględnieniem także wykładni systemowej. Postanowienia merytoryczne sądu w postępowaniu rejestrowym mają w zasadzie cechę skuteczności, a nie wykonalności. Od postanowienia w przedmiocie wpisu, będącego orzeczeniem wydanym przez sąd rejestrowy należy odróżnić wpis będący zdarzeniem samoistnym w stosunku do postanowienia sądu (uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1991 r., III CZP 13/91, OSNC 1991, nr 7, poz.77). W postanowieniu o wpisie sąd rejestrowy ustala treść wpisu w sposób umożliwiający wprowadzenie go do systemu komputerowego, tj. ze wskazaniem odpowiedniego działu, rubryki i pola, w których należy umieścić poszczególne zapisy (§ 198 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych, Dz.U Nr 38, poz. 218 ze zm. i § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczególnej treści wpisów w tych rejestrach (Dz. U. Nr 17, poz. 1237 ze zm.) Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze sądowym (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r., Nr 17, poz. 209) wpis do Rejestru polega na wprowadzeniu do systemu informatycznego danych zawartych w postanowieniu sądu rejestrowego niezwłocznie po jego wydaniu, a wpis uważa się za dokonany z chwilą zamieszczenia danych w rejestrze. Jeżeli postanowienie sądu rejestrowego jest skuteczne lub wykonalne z chwilą uprawomocnienia nieodzwonne jest zamieszczenie w rejestrze wzmianki o jego nieprawomocności (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2001 r., I CZ 73/01, OSNC 2002, nr 3, poz. 35).

Wpis Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L. w dniu 9 czerwca 2003 r., skutkowało z tym dniem nabyciem przez powstały podmiot osobowości prawnej i przejściem zarówno aktywów jak i pasywów szpitali, z których połączenia powstał. Wynika to wprost z treści art. 694⁵ § 2 k.p.c. Skoro pozwanym w sprawie był właśnie ten podmiot, to bez znaczenia dla jej rozstrzygnięcia pozostawała kwestia czy i kiedy przestał być zobowiązany nabywca przedmiotowych materiałów medycznych Wojewódzki Szpital Chirurgiczny.

Przystępując do oceny zarzutów dotyczących naruszania prawa materialnego trzeba na wstępie zauważyć, że Sąd Najwyższy w podobnych sprawach jednolicie przyjmował legitymację bierną nowoutworzonego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (dalej „SP ZOZ”) powstałego z połączenia samodzielnych takich zakładów w zakresie odpowiedzialności za ich długi (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2005 r., V CK 590/04, z dnia 2 grudnia 2004 r., V CK 111/04, z dnia 2 grudnia 2004 r., V CK 110/04 i z dnia 16 grudnia 2004 r., V CK 287/04).

Reorganizacja zakładów nie następuje w drodze czynności prawnych, lecz w drodze aktów stanowiących i konstytutywnych podlegających procedurze nadzoru administracyjnego. Już z tego względu nie jest przydatna na gruncie ustawy zawarta w kodeksie cywilnym konstrukcja sukcesji translatywnej (cesja wierzytelności i przejęcie długu). Chybiony był zatem zarzut obrazy art. 519 §1 i 2 k.c.

Trzeba też zauważyć, że w sprawie mamy do czynienia z odmienną sytuacją jak przekształcenie publicznego zakładu opieki zdrowotnej tj. jednostki budżetowej Skarbu Państwa w SP ZOZ, tj. podmiot mający odrębną osobowość prawną. Do tego przekształcenia odrzuca się konstrukcję sukcesji uniwersalnej, gdyż automatyczne przejście w każdym takim wypadku wszystkich zobowiązań związanych z działalnością jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa na nowopowstałą osobę prawną byłoby na ogół nie do pogodzenia z celami reorganizacji służby zdrowia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2002 r., III CZP 75/02, OSNC 2003, nr 10, poz. 134 i tam powołaną dalszą judykaturę).

Publiczny zakład opieki zdrowotnej utworzony w drodze rozporządzenia właściwego organu administracji, albo w drodze uchwały właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego może być prowadzony w formie jednostki budżetowej, lub zakładu budżetowego, na zasadach określonych w prawie budżetowym – jeżeli prowadzenie tego zakładu w formie SP ZOS byłoby niecelowe lub przedwczesne (art. 35b ust. 1 i 2 ustawy). Poza tym wyjątkiem SP ZOZ, jako osoby prawne pokrywają z posiadanych środków koszty swych działań i zobowiązań. SP ZOZ podlega wpisowi nie tylko do rejestru zakładów prowadzonych przez organy administracji (art. 12 ustawy), ale także w Krajowym Rejestrze Sądowym i wtedy dopiero uzyskuje osobowość prawną (art. 35b ust. 3 i 4 ustawy). Wykreślenie tego podmiotu z administracyjnego rejestru zakładów nakłada na organ prowadzący ten rejestr obowiązek zawiadomienia sądu rejestrowego o wykreśleniu (art. 35b ust 8 ustawy). Na skutek tego zawiadomienia i na

podstawie rozporządzenia bądź uchwały o likwidacji SP ZOZ sąd rejestrowy wykreśla ten zakład z Krajowego Rejestru Sądowego (art. 35b ust. 9 i art. 60 ust. 5 ustawy).

Rozstrzygnięcie dalszych zarzutów rozpocząć trzeba od ustalenia jakie znaczenie należy przypisać pojęciu likwidacji zakładu opieki zdrowotnej skoro ustawodawca nie zamieścił w ustawie definicji legalnej tego pojęcia. Z unormowań ustawy wynika, że ustawodawca łączy skutek likwidacji publicznego zakładu opieki zdrowotnej nie tylko z podjęciem przez właściwy organ uchwały o likwidacji, a także z przekształceniem, w wyniku którego ma nastąpić likwidacja, a w ślad za tym wykreślenie zlikwidowanego zakładu z właściwych rejestrów (art. 36a, 53 a i 43 ust. 3 ustawy) Tym samym z chwilą wykreślenia SP ZOZ z Krajowego Rejestru Sądowego dochodzi do likwidacji w znaczeniu podmiotowym bez względu na to, czy było to następstwem likwidacji zakładu jako wyodrębnionego organizacyjnie zespołu osób i środków majątkowych utworzonego i utrzymywanego w celu promocji zdrowia (art. 1 ust. 1 ustawy), czy też następstwem prowadzącego do takiego skutku przekształcenia, w tym włączenia zakładu w strukturę organizacyjną innego zakładu.

Z przedstawionych unormowań wynika, że SP ZOZ ma być prawny od chwili wpisu do wykreślenia w Krajowym Rejestrze Sądowym. Prowadzi to z kolei do konkluzji, że jego likwidacja w sensie podmiotowym następuje na skutek wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego, bez względu na zastosowaną formę reorganizacji, która do tego doprowadziła, tj. czy była to likwidacja sensu *stricte*, tj. także w sensie przedmiotowym, przekształcenie ze skutkiem likwidacji, czy przyłączenie zakładu do innej tego typu jednostki.

Jak już zasygnalizowano zakład pokrywa we własnym zakresie ujemny wynik finansowy. Jeżeli nie może on być pokryty przez zakład utworzony przez organ administracji państwowej, bądź jednostkę samorządu terytorialnego, to organ założycielski powinien zdecydować o zmianie formy gospodarki finansowej zakładu, tj. o dalszym finansowaniu go w formie jednostki budżetowej lub zakładu budżetowego, lub o likwidacji SP ZOZ (art. 60 ust. 3 i 4 ustawy).

Kategoryczne sformułowanie przepisu wskazuje na obowiązek podjęcia tych działań, co nie oznacza, że powstaje on automatycznie z chwilą wystąpienia, czy nawet utrzymywania się od pewnego czasu ujemnego wyniku finansowego zakładu. Koniecznym jest bowiem stwierdzenie, czy ujemny wynik finansowy nie może być pokryty przez sam zakład, co wymaga analizy przyczyn powstania ujemnego bilansu oraz możliwości podjęcia skutecznych działań naprawczych w gospodarce zakładu (por.

wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2004 r., IV CK 160/03 niepubl.). Dopiero dokonana przez organ założycielski zmiana formy organizacyjnej zakładu opieki zdrowotnej, wiążąca się z zakończeniem jego działalności jako samodzielnego podmiotu prawnego pociąga za sobą obowiązek pokrycia ujemnego wyniku finansowego tego zakładu ze środków publicznych na podstawie art. 60 ust. 4 ustawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2004 r. I CK 308/03 nie publ. i wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 czerwca 2000 r., K 20/99, OTK 2000, nr 5, poz. 140).

Uchwała o likwidacji zakładu powinna zawierać między innymi określenie sposobu i trybu zadysponowania składnikami materialnymi i niematerialnymi i wskazanie podmiotu, który przejmie prawa i obowiązki likwidowanego zakładu oraz określenie zakresu tych praw i zobowiązań (art. 60 ust. 4b pkt 4 ustawy). Skoro w przepisie tym mowa nie tylko o obowiązkach, ale i zobowiązaniach, to dotyczy on także długów zakładu, którego uchwała o likwidacji dotyczy. Z woli ustawodawcy wynika więc z niego kompetencja dla organu założycielskiego wskazania w uchwale następcy nie tylko majątku, czy wierzytelności likwidowanego SP ZOZ, ale także i jego zobowiązań. Wprawdzie więc na gruncie ustawy nie mamy do czynienia z sukcesją generalną w klasycznej postaci jak w innych dziedzinach (por. np. art. 101 ustawy z dnia 16 września 1982 r., - Prawo spółdzielcze, tekst jedn., Dz.U. z 2003 r., Nr 188, poz. 1848 i art. 494 k.s.h.), niemniej występuje tu także sukcesja ustawowa w postaci zastrzeżonej kompetencji dla organu założycielskiego do wyznaczenia podmiotu, który odpowiada za zobowiązania likwidowanego zakładu. Dodać się godzi, że żaden przepis nie zakazuje ustawodawcy wyposażyć organ założycielski w kompetencję wskazania sukcesora zarówno praw jak i zobowiązań likwidowanego zakładu. Wbrew więc zarzutowi kasacji przepis art. 60 ust. 4b pkt 4 zawiera kompetencję organu założycielskiego do ustanowienia w uchwale sukcesji.

Istnienie podmiotu odpowiedzialnego za długi zakładu przyłączonego wyklucza stosowanie art. 60 ust. 6 ustawy. Organ założycielski odpowiada bowiem za długi zlikwidowanego SP ZOZ dopiero po jego likwidacji tj., takiej reorganizacji w wyniku której nie został utworzony zakład odpowiadający, na podstawie uchwały, za długi pierwszego.

W takim wypadku z majątku likwidowanego w pierwszej kolejności ulegają zaspokojeniu jego zobowiązania, a pozostały majątek staje się majątkiem założyciela, który decyduje o jego przeznaczeniu (art. 53a ust. 2 ustawy). Brak takiego majątku nie zwalnia organu założycielskiego od tych zobowiązań, skoro na podstawie art. 60 ust. 6

ustawy stają się one zobowiązaniami i należnościami Skarbu Państwa lub właściwej jednostki samorządu terytorialnego lub odpowiednio państwowej uczelni medycznej albo państwowej uczelni prowadzącej działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych.

Artykuł 60 ust. 6 ustawy ma więc zastosowanie gdy następuje wykreślenie SP ZOZ z Krajowego Rejestru Sądowego, a uchwała organu założycielskiego stanowiąca podstawę jego likwidacji nie określiła podmiotu odpowiadającego za jego zobowiązania i należności.

Dokonana wykładnia nie narusza *ratio legis* unormowania zawartego w art. 60 ustawy, w tym także jego funkcji ochronnej wierzycieli. Gdy wskazany bowiem w uchwale SP ZOZ odpowiedzialny za zobowiązania i należności podmiotu zlikwidowanego, ma ujemny wynik finansowy, który nie może być pokryty w jego własnym zakresie, organ założycielski zobowiązany jest wszcząć procedurę restrukturyzacyjną i wobec tego podmiotu a po jego likwidacji sensu stricto będzie odpowiadał za zobowiązania, które kolejno zlikwidowany SP ZOZ, na podstawie uchwały, przejął od poprzednika.

W tym stanie rzeczy należało podzielić wyrażony już w judykaturze pogląd, że przepis art. 60 ust. 6 ustawy ma zastosowanie w wypadku „całkowitej” likwidacji samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2003 r., III CZP 6/03 OSP 2004 nr 6, por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2004 r., IV CK 692/03 niepubl.).

Z tych względów kasacja uległa oddaleniu (art. 393¹² k.p.c. w zw. z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98).